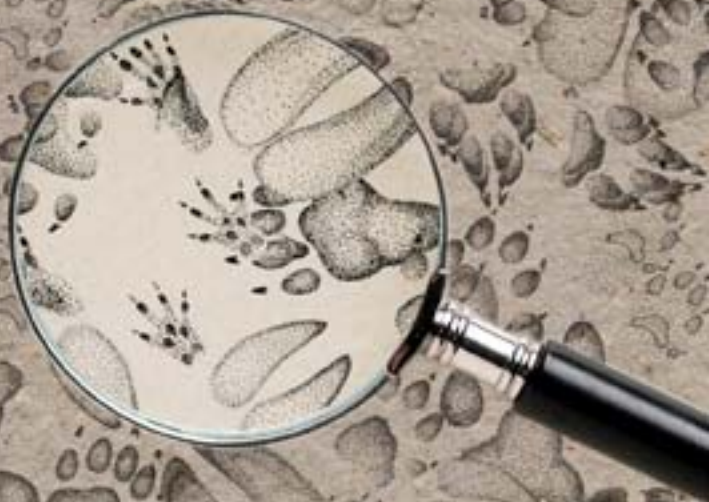

MICII DETECTIVI AI NATURII

Pliant de recunoaștere a urmelor
mamiferelor

Introducere

Această publicație este dedicată clasei de vârstă de 7-99 ani. Prezentăm în ea urmele și alte semne ușor de recunoscut ale acelor mamifere cu care ne putem întâlni de-a lungul excursiilor în zona de deal a Transilvaniei. Urmele mai rare, cele greu de identificat, precum și urmele mamiferelor mici le neglijăm, datorită volumului redus al publicației și datorită dificultății identificării acestora.

În natură vom regăsi foarte rar toate detaliile necesare pentru o identificare precisă pe baza unei singure urme. În cele mai multe cazuri, este nevoie de verificarea mai multor urme pentru studierea detaliilor fine.

Dimensiunile descrise în publicație sunt orientative. În natură, putem găsi atât urme mai mari, cât și mai mici decât cele specificate.

Explicarea noțiunilor din publicație:

Urmă – urmă-tipar, amprenta piciorului

Urma pârție – înșiruirea urmelor

Lăsătură – excrement

Urma pârție rectilinie – urme dispuse liniar, ca o înșiruire de mărgele pe ață

Urma pârție în zigzag – urmele sunt dispuse de o parte și de alta a unei linii drepte, această diagonală este prezentată pe desen cu linie întreruptă

Lungimea urmei – se măsoară conform desenelor, fără gheare

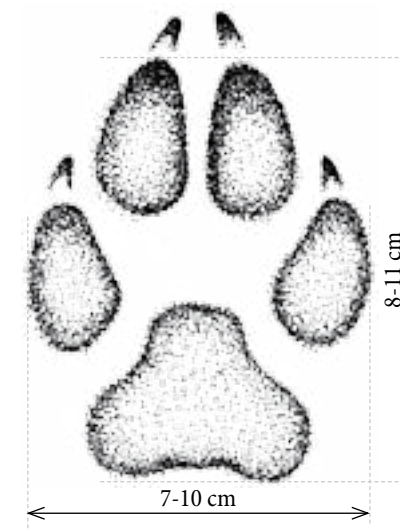
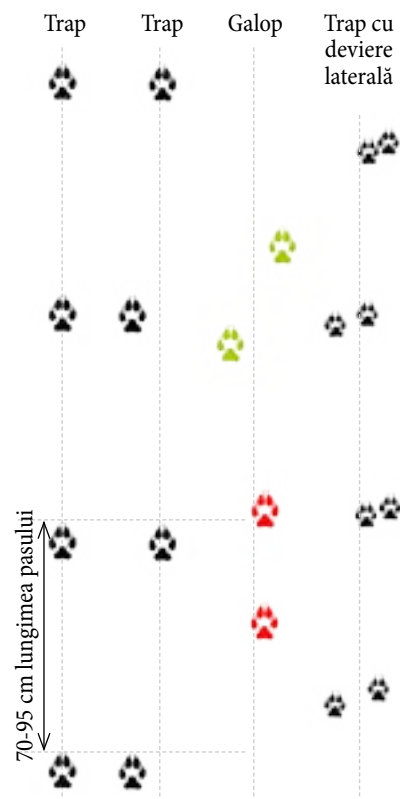
Lățimea urmelor – are importanță la urs, bursuc și la copitate, la celelalte specii lățimea urmei variază în funcție de poziția degetelor (dacă își deschid degetele, urma se lățește)

Lungimea pasului – se măsoară în cazul urmelor pârții rectilinii sau a celorla în zigzag slab, este distanța dintre două urme consecutive

Trap – deplasarea rapidă a animalelor cu pași întinși, fără să alege

Galop (în fugă) – urma pârție constă din grupe de câte 4 urme. În față se află urmele membrilor posteriori și apoi urmele membrilor anteriori, contrar unei urme normale.

Urmele roșii prezintă amprenta membrilor anteriori, cele verzi amprenta picioarelor posteriori.

Canide și felide:

Pe membrele anterioare au 5 degete, dintre care doar 4 lasă urme. Pe membrele posterioare au 4 degete, fiecare lasă urme.

Câinele

Urme

Forma și mărimea câinilor poate varia foarte mult, de aceea și urmele lăsate de acestea sunt foarte variate. Urmele câinilor mici pot fi confundate cu cele ale vulpilor, iar urmele câinilor mari sunt ușor confundabile cu cele ale lupilor. În majoritatea cazurilor, urmele câinilor pot fi recunoscute, pentru că sunt rotunde, late.

Urma pârție

La trap, urma pârție al câinelui este mai degrabă un slab zigzag, mai rar este rectilinie (sau cu deviere laterală). Câinii, de obicei merg de-a lungul drumurilor și, mai devreme sau mai târziu, ajung undeva în apropierea omului fie la o stână, fie într-un sat. Lungimea pasului: 35-75cm.

Lupul

Este un prădător de vârf, care trăiește în haită și își apără teritoriul. Haita este condusă de masculul dominant (alfa) și de femela dominantă. Hrana depinde de anotimp și de mediul de trai. Vânează mai ales mamifere de talie mare, cum ar fi cervidele, mistreții, animalele domestice.

Urmele

Se pot confunda cu urmele câinilor mari, rareori cu cele ale râsului. Lupul umblă mai ales în haită, iar în asemenea cazuri vom găsi mai multe urme la fel de mari și ovale. În zăpadă adâncă sau în noroi, lupul își desface degetele asemenea câinelui.

Urma pârție

Lupul merge mai ales la trap întins, dacă este zăpadă mare, ei pășesc unul pe urmele celuilalt. În asemenea cazuri, urma pârție este o înșiruire de urme, una după alta. Spre deosebire de câini, lupii ocolesc așezările omenești sau străbat doar cele mai liniștite zone ale acestora.

Vulpea

Este cel mai răspândit prădător din Europa. Se poate stabili oriunde, de la țărmul mării până în munți. Se obișnuiește ușor cu prezența omului, intră și în orașe. Este un vânător precaut și singuratic. Se hrănește mai ales cu mamifere de talie mică, păsări, fructe.

Urme

Vulpea lasă urme alungite, asemănătoare cu cele ale câinilor mici. Pernița tălpilor poate fi observată doar în noroi sau în zăpadă. La fel ca și câinele și lupul, pe suprafață moale își desfășoară unghiile, motiv pentru care urmele devin mai late, mai rotunde.

Urma părție

Urma părție este rectilinie. În timp ce își caută prada sau fructele coapte, urmele pot descrie cercuri mai mari sau mai mici.

Alte semne

Mirosul de vulpe

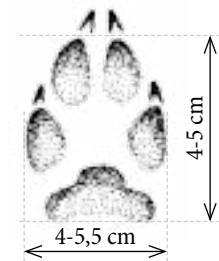
Urina și glanda odorantă emană un miros caracteristic, puternic, care întotdeauna ne indică prezența vulpii.

Lăsături (excremente)

Vulpea își marchează teritoriul cu excremente, pe care le așează în locuri vizibile, mai înalte, cum ar fi un mușuroi de furnici, un bolovan sau ridicăturile solului. Excrementele lungi de 10-15cm, groase cât degetul arătător al unui om adult, conțin părul mamiferelor, penele păsărilor și oasele animalelor consumate, precum și semințe de fructe.

Vizuina de vulpe

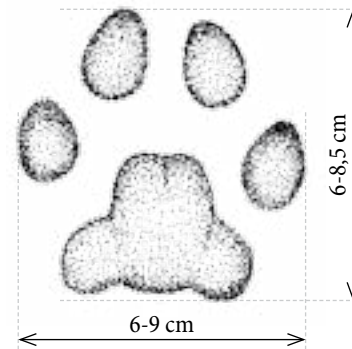
Își scobește vizuina în locuri mai liniștite, în pantă, în șanț sau în perete de loess. Acesta poate avea mai multe orificii. Mirosul caracteristic de vulpe, precum și urmele lăsate la intrarea în vizuină, ne indică dacă sălașul este locuit ori nu. Vizuinile părăsite pot fi folosite de bursuc, pisică sălbatică sau chiar de câinii hoinari. În vizuini mari, cu multe galerii, se poate întâmpla ca, în același timp, să locuiască și vulpea, și bursucul, fără să se deranjeze unul pe celălalt.

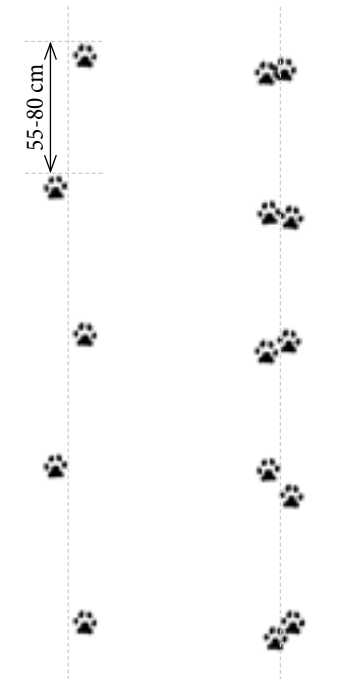
Trap Trap

Galop

Trap Mers liniștit

Râsul

Trăiește în păduri, preferă poienile stâncoase. O caracteristică a râșilor este smocul de peri negri din vârful urechilor. Auzul și pipăitul sunt foarte dezvoltate. Membrele lungi și corpul muscular îi permit râșului să-și atace prada chiar și în zăpadă adâncă, dintr-o singură săritură de 3-4 metri. Acest prădător consumă diferite păsări, rozătoare mici, căpriori, pui de vulpe, vițel de cerb, purceii de mistreț. Trăiește singuratic.

Urmele

Urmele lăsate de râs seamănă cu urmele câinilor mari. Are gheare retractile, pe care și le poate retrage, dar când se cațără, din reflex le scoate. În asemenea cazuri, zgârie zăpada cu ghearele.

Urma părție

Urma părție a râșului este aproape rectilinie, sau în zigzag ușor. Pe baza acestora nu se poate diferenția de câine sau de lup, de aceea, trebuie să căutăm și alte semne.

Alte semne

Urina

Râsul își marchează teritoriul cu urina, face semne pe pietre, pe butuci, pe bușteni. Mirosul urinei seamănă cu urina pisicii de casă și a pisicii sălbatice, dar urmele acestora sunt mult mai mici.

©Deák Attila

©Kecskés Attila

Pisica sălbatică

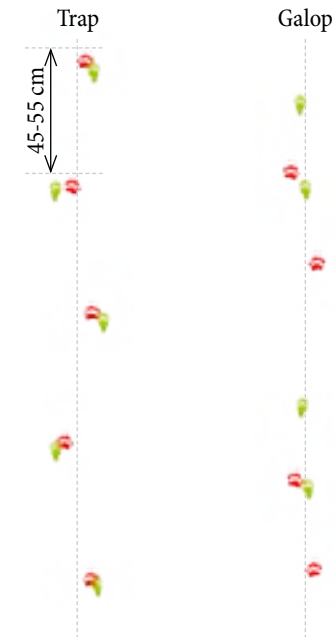
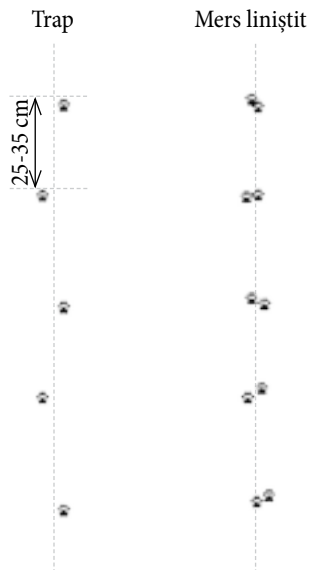
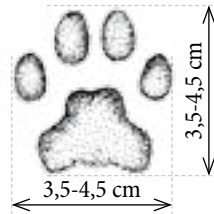
Preferă pădurile dese, neumblate de om, dar care au în apropiere și pajiști deschise, loc pentru vânat. La noi în țară, este răspândită din deltă până în munți. Este activă mai ales noaptea, ziua și-o petrece în scorburile copacilor, printre crengile arborilor înalți, în golurile dintre stânci, în viziuni, sub grămezile de lemn. Poate folosi viziunile părăsitate ale vulpilor. Este un vânător sălbatic. Consumă preponderent mamifere de talie mică (mai ales șoareci de câmp), dar poate vâna și păsări și iepuri. Se poate înmulți (hibridiza) cu pisica de casă.

Urmele

Urmele pisicii sunt rotunde, labele prezintă gheare retractile (se pot trage) care foarte rar, lasă urme, doar atunci când se cațără. Pernața tălpii lasă o amprentă în formă de trapez. Urmele pisicii sălbatice seamănă mult cu cele ale pisicii de casă, și ca formă, și ca mărime.

Urma pârție

Distanța dintre urmele anterioare și posterioare este mai mică decât în cazul vulpii. Urmele nu se așează chiar rectilinear, ci, mai degrabă, într-un ușor zigzag.

Mustelide

Pe fiecare picior are 5 degete cu gheare, ale căror urme se văd bine.

Bursucul

Bursucul / viezurele preferă pădurile mixte din zona de deal și de munte, habitatele de-a lungul râurilor, terenurile agricole. Trăiește în viziună, care poate fi folosită de mai multe generații la rând. Dacă vremea se răcește sau hrana devine din ce în ce mai puțină, intră în repaus timp de câteva zile. Este un răpitor omnivor, consumă răme, viermi, insecte din pământ, dar preferă și fructele, cerealele, amfibienii (de ex. broaște). Bursucul poate trăi singuratic sau în familie.

Urmele

Fiind vorba de un animal robust, greoi, în general, urmele bursucului se conturează bine. Parcă ar fi urme de urs, în miniatură. Se pot diferenția bine cele 5 degete. Ghearele sunt lungi și încovoiate.

Urma pârție

Urmele nu se așează rectilinear, modul de deplasare poate varia mult.

Alte semne

Viziuna bursucului

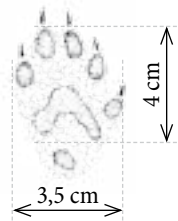
La fel ca și vulpea, viezurele își sapă sau ocupă o viziună. Acest sălaș poate avea mai multe nivele, cu mai multe intrări.

Latrina bursucului

Bursucul sapă niște gropi, nu departe de viziună, în care elimină excrementele, pline cu resturi de fructe, semințe, cereale, părți chitinoase ale insectelor.

Beica și Jderul

Salturi

Galop

Jderul de piatră / Beica s-a adaptat bine la condițiile din oraș. Se poate găsi în orice habitat, unde găsește loc de refugiu. **Jderul de copac / Jderul** se poate întâlni mai ales în păduri, departe de așezările omenești. Ambele specii preferă scorburile mai largi ale copacilor, cavitățile în stânci, grotle, peșterile, jderul de piatră se poate ascunde și în podurile caselor. Ambele sunt prădătoare solitare, care își apără teritoriul și sunt activi în special seara și noaptea, dar pot vâna și ziua. Fiind omnivori, jderii consumă mamifere de talie mică, păsări, vara multe fructe (prune, cireșe, măceșe). Jderul de piatră poate provoca pagube în rândul păsărilor de curte și a porumbeilor.

Urmele

Cele două specii sunt asemănătoare ca aspect fizic și comportament, astfel urmele lor și modul lor de deplasare nu se pot diferenția ușor. Urmele sunt rotunde sau puțin alungite, pernita tălpii constă din conșcența mai multor bulbi. Talpa jderului de piatră este mai puțin păroasă, câteodată în urmele lăsate se poate observa și amprenta tălpii. Talpa jderului de copac este mult mai păroasă, de aceea niciodată nu se va vedea amprenta tălpii.

Urma pârtie

Se poate diferenția ușor de urma pârtie a altor specii, fiindcă jderii se deplasează prin salt de la un copac la celălalt. În zăpadă mare, aceste urme formează două linii lungi, paralele.

Alte semne

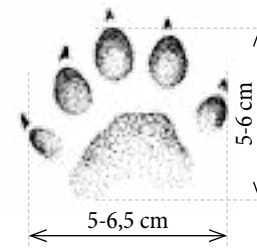
Excrementele (lăsăturile) au grosimea unui creion și lungimea de 6-12cm. Conțin părți nedigerate ale prăzii (părul mamiferelor, pene, oase) și semințe, coajă de fructe.

©Kecskés Attila

©Kecskés Attila

Salturi

Galop

©Hana Latková

Vidra

Vidra este răspândită în toate zonele umede, unde găsește hrană adecvată (pește) și loc de refugiu. Blana ei este umplută, deasă, grasă și o protejează în apa rece. Este numit și sanitarul zonelor umede. Își apără teritoriul, de unde își procură hrana necesară (pești, broaște).

Urmele

Urme de vidră vom găsi pe malul nisipos sau argilos al pâraielor, râurilor, lacurilor, pe bancurile de nisip. Pe fiecare picior prezintă câte 5 degete, legate prin membrană înotătoare. Dacă cercetăm urmele, putem observa doar amprenta degetelor cu gheare, de cele mai multe ori pernita tălpii și membrana înotătoare nu lasă urme aproape deloc.

Urma pârtie

Vidra se deplasează în multe feluri. De aceea și urma pârtie poate fi de multe feluri. Aceste urme ies și întră în apă.

Alte semne

Lăsături (excremente)

Cel mai sigur semn care atestă prezența vidrei sunt lăsăturile, pe care le putem găsi sub poduri, între pietrele de pe mal, în apropierea barajelor. Își marchează teritoriul cu excremente, pe care le așează pe pietre mai înalte, fie pe mal, fie în apă, pe bancurile de nisip, pe bușteni. Excrementele au formă alungită de 3-10cm lungime, de culoare negricioasă sau verzui-maronie. Conține oase de pește, de broaște. Are un miros caracteristic inconfundabil de mosc.

©Emilie Dauphas

Rozătoare

Pe membrele anterioare are 4 degete, iar pe cele posterioare 5, care se termină cu gheare bine dezvoltate. În loc de pernița tălpii, la baza degetelor prezintă niște bulbi. Pe baza urmelor, dintre rozătoarele autohtone de la noi, veverița se poate recunoaște cel mai ușor.

Veverița

S-a adaptat la toate mediile de viață fie naturale, fie antropice, de la câmpie la munte. Preferă pădurile mixte. Este activă în timpul zilei, locuiește în copaci, unde își construiește diferite cuiburi, cu diferite scopuri (are un cuib pentru reproducere, unul pentru locuit, etc.). Se hrănește cu semințe, fructe. Câteodată, fură ouăle și puii de păsări. Toamna face multe rezerve din diferite fructe, ciuperci. Dintre dușmanii naturali care o amenință în copac, amintim jderul de piatră, jderul de copac, pisica sălbatică, iar dintre cei care prezintă pericol pe sol, amintim vulpea, pisica, câinele, uliul, șorecarul comun.

Urmele

Fiind un animal mic, ușor, nu prea lasă urme vizibile. Picioarele posterioare sunt aproape de două ori mai lungi decât cele anterioare.

Urma pârție

Veverița se deplasează de la un copac la celălalt prin salt. În asemenea cazuri, urmele ei se grupează câte 4, astfel: în față se află laolaltă urmele picioarelor posterioare (urme mari), după ele, mai apropiate se așează urmele membrilor anterioare (urme mai mici). Aceste grupuri de patru urme se pot vedea întinzându-se de la un copac la altul.

Alte semne

Con de conifere ros

Pe când urmele veveriței pot fi depistate doar în zăpadă, conurile roase ne atestă prezența veveriței din primăvară până în toamnă. Ea roade solzii până la bază, pentru a putea consuma semințele.

Salturi

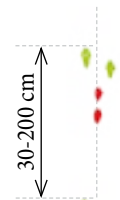
Con de pin ros de veverița

Con de brad ros de veverița

Galop

Pe loc

Excremente de iepure

Lagomorfe

Pe membrele posterioare are 4 degete, iar pe membrele anterioare mai scurte are 5. Talpa este păroasă, ca să nu alunece când fuge. Fiecare deget se termină cu o gheară puternică.

Iepurele de câmp

Îl întâlnim în aproape toate regiunile. Preferă terenurile ierboase în alternanță cu cele agricole. Se hrănește noaptea singuratic, ziua se odihnește. Este un mamifer ierbivor, iarna decojește scoarța arborilor. Dintre dușmanii naturali amintim vulpea, pisica sălbatică, câinele, pisica de casă, iar dintre păsările răpitoare acvila de munte.

Urmele

Datorită faptului că talpa și spațiul dintre degete sunt acoperite cu păr, pe suprafețe rigide nu lasă urme bine conturate, se văd doar ghearele. Mărimea urmelor seamănă cu cele ale vulpii, talpa posterioară este mult mai alungită. Alergând în zăpadă, picioarele din spate se adâncesc în stratul de nea, lăsând niște urme mult alungite.

Urma pârție

Iepurele se deplasează prin sărituri. Urmele se grupează câte patru, picioarele posterioare (mai lungi) depășindu-le întotdeauna în mers, pe cele anterioare (două urme mici, ovale).

Alte semne

Excremente (lăsături)

Excrementele de formă sferică turtită se găsesc cel mai ușor după topirea zăpezii. Acestea pot fi solitare sau în grupuri mici. Diametrul lăsăturii este de cca 11-15mm, înălțimea de 7-9mm. Conține multe fibre vegetale.

Urșii

Prezintă câte 5 degete cu gheare pe fiecare picior, ale căror amprente se pot vedea bine.

Ursul brun

40% din populația de urși din Europa se află în România, în Carpați. Adulții sunt solitari, singuratici, cu excepția ursoaicelor cu pui. În timpul somnului de iarnă nu se hrănesc, nu beau, nu urinăază, își folosesc grăsimile acumulate. Ursul este omnivor, consumă multe fructe de pădure, ghinde, jir, alune, castane. Nu se dă înlături nici de la consumul cerealelor în lapte, a prunelor. Ursoaica dă viață la 2-3 pui, pe care îi îngrijește până la vârsta de 2 ani.

Urmele

Pe fiecare membru are câte 5 degete, care se termină în gheare puternice. Urmele uriașe ale ursului nu se pot confunda cu urma niciunui alt animal de la noi. În cel mai rău caz, urmele unui pui de urs pot fi confundate cu cele ale bursucului. Amprenta labei posterioare (seamănă cu urma omului) este mult mai alungită, dar mai puțin lată decât cea anterioară.

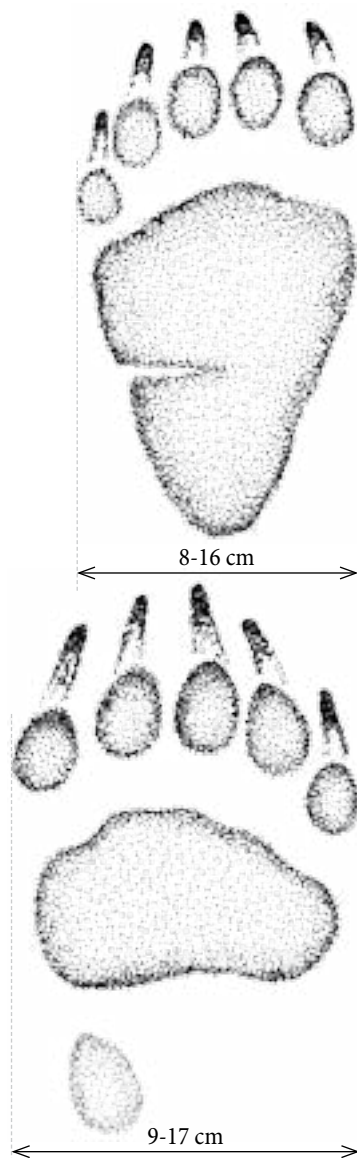
Urma pârtie

De obicei, ursul umblă domol, dar când e cazul fugă repede, ușor și sare bine. La mersul domol, urmele formează un zigzag.

Alte semne

Excremente (lăsături)

De cele mai multe ori nu au o formă precisă, dar uneori au forma unui cârnaț rupt cu diametrul de 5-6 cm. Primăvara și la începutul verii conțin mai ales fibre vegetale, pământ și părți chitinoase ale unor

insecte (furnici, viespi), la mijlocul verii și toamna predomină resturile de fructe și semințele (pere și mere pădurețe, prune, zmeură, afine, ghindă, jir, nuci, etc.).

Scormonirea pământului

Adesea, când caută șoareci de câmp, ursul scormonește pământul. De obicei sapă mai adânc, până ajunge la cuibul rozătorului.

Mușuroaie de furnici distruse

Când caută furnici și larvele acestora, de obicei ursul scormonește mai multe mușuroaie.

Decojirea arborilor

Ursul preferă țesutul dulceag, dar subțire de sub scoarța molidului. La doar câțiva centimetri de sol, ursul despică scoarța copacului, apoi o trage în sus până la 1,5-3 metri înălțime. Bucățile de scoarță atarnă pe trunchi ca niște curele.

Paricopitatele

Prezintă 4 degete la fiecare membru, din care 2 sunt dezvoltate și 2 atrofiate (reduse). Ungھیile celor 2 degete dezvoltate s-au transformat în copită, iar cea a celor 2 atrofiate în pînteni.

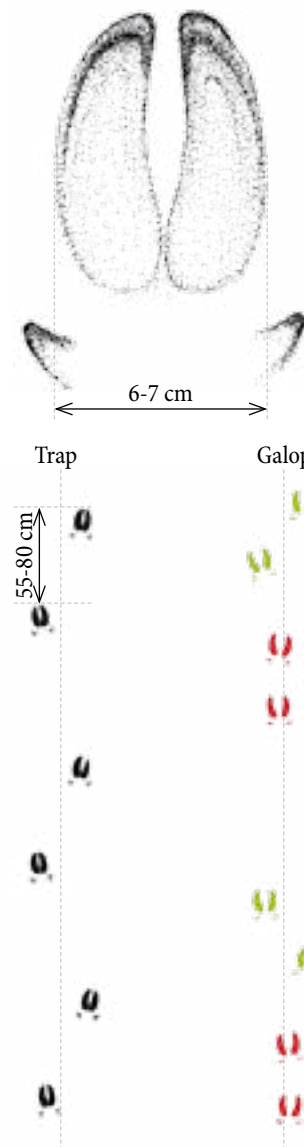
Mistrețul

Strămoșul porcului domestic, mistrețul poate fi găsit pe tot teritoriul țării. Preferă pădurile, terenurile agricole, stufărișul. Intră și în sate. Trăiește în grup, alcătuit din 2-3 scroafe și purceii lor. Sunt activi în amurg și noaptea, ziua se odihnesc. Îi place apa și înoată bine. Scăldatul în noroi, în mocirlă ține de igiena corporală, la fel ca și scărpinatul de trunchiul copacilor. Acești copaci se recunosc ușor după scoarța plină de noroi. Un alt indiciu alimentar este rămăntura (locul unde scormonește pământul cu botul). Este un animal omnivor, preferă ghinda, jirul, rădăcina stufului, ciupercile, viermii, rădăcini, moluște (de ex. melci). În mod regulat, consumă și recoltele agricole.

Urmele

Urmele mistrețului se pot diferenția ușor de amprentele altor copitate, fiindcă nu numai copitele, ci și pîntenii lasă urme. Amprenta pîntenilor este sub formă de semilună. Un semn foarte important este distanța dintre pînteni care este mai mare decât lățimea copitelor. Când mistreții pășesc cu membrele posterioare în urmele picioarelor anterioare, se pare că ar avea doi pînteni paraleli.

Urma pârție

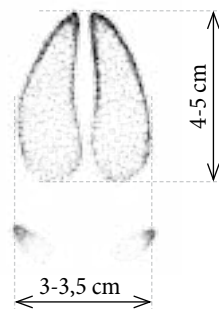
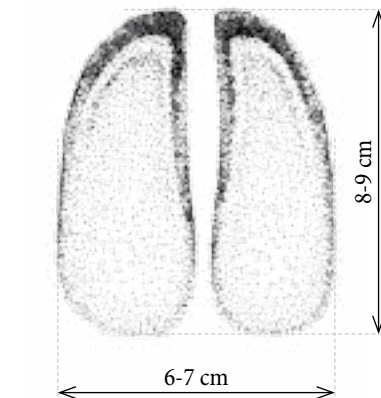
Urmele formează zigzag. Dacă stratul de zăpadă este gros, trage o dâră adâncă cu copitele.

Alte semne

Râmăturile

Afectează suprafețe mari (de mai mulți metri pătrați) și sunt superficiale, nu sunt adânci.

Cerbul carpatin

S-a răspândit pe întreaga suprafață a țării. Trăiește o viață socială, în grup, nu are teritoriu. Hrana este constituită din lujeri, muguri, plante ierboase, plante verzi agricole. Masculii își pierd coarnele anual, la sfârșitul iernii. În perioada de reproducere, masculul boncăluiește (septembrie, octombrie). Ciuta (femela) naște un vițel. Dușmanii naturali: lupul și râsul, dar vițeii sunt amenințați și de câinii hoinari.

Urmele

Sunt speciale, rareori se pot confunda cu o urmă incompletă de mistreț. De obicei, pintenii, situați înalt, nu lasă urme, decât în zăpadă adâncă și în noroi.

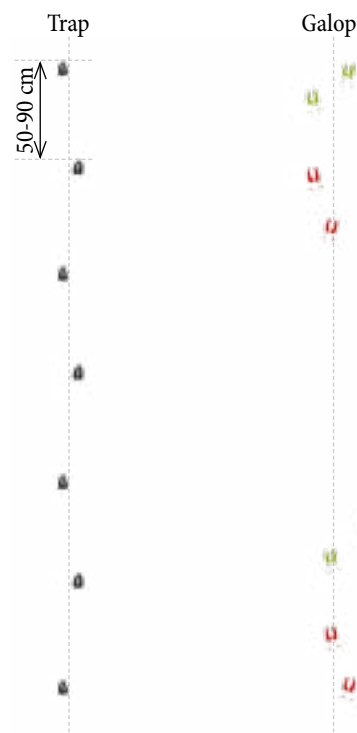
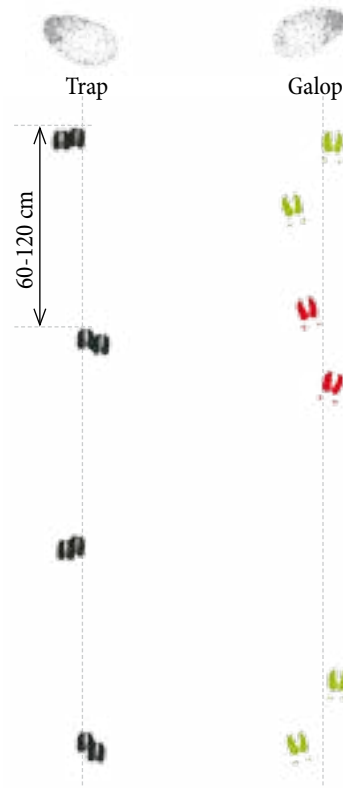
Urma pârție

Urmele cerbului formează zigzag la mersul lin, dar dacă grăbește pasul sau la trap, acestea devin rectilinii. Pașii sunt mult mai lungi decât ai mistrețului.

Alte semne

Lăsături (excremente)

Excrementele cerbului variază în funcție de anotimp și de hrană. Forma caracteristică de boabe permit o ușoară recunoaștere a lăsăturii cerbului. În cadrul unei grupări de lăsături, majoritatea boabelor au o formă și mărime asemănătoare. Boabele seamănă cu cele ale căpriorului, dar sunt mai mari. Lungimea: 1,8-3cm, diametrul: 0,8-1,2 cm.

Căpriorul

Este răspândit pe întreg teritoriul țării. Preferă pădurile deschise, terenurile cu plante ierboase înalte, tufșurile, terenurile agricole. Vara trăiește singuratic sau în grupuri familiale mici. Din toamnă până în vară, se strâng în cârduri, de la 4 până la 90 de indivizi. Se hrănește cu plante sau părți ale plantelor. Activitatea maximă o atinge noaptea și în zori. Femela, căprioara, naște 2 iezi. Dintre dușmanii naturali amintim: râsul, lupul, iar în cazul iezielor vulpea, pisică sălbatică sau chiar câinii hoinari.

Urmele

Căpriorii lasă urme ușor de recunoscut, ascuțite, de mărime mică. Seamănă cu urmele oilor, caprelor, dar sunt mai ascuțite. Pintenii căpriorului, la fel ca ai cerbului, se află înalt și nu lasă urme, doar în zăpadă adâncă, în noroi sau la fugă.

Urma pârție

La mers liniștit, urmele se așează în zigzag, dar în fugă urmele devin aproape rectilinii.

Alte semne

Alte semne

Excrementele căpriorului, la fel ca și cele ale cerbului constau din mai multe boabe. Într-o lăsătură, boabele au o formă și mărime asemănătoare. Excrementele căpriorului seamănă cu cele ale cerbului, dar sunt mai mici. Lungimea: 0,7-1,5 cm, diametrul: 0,4-0,6 cm

Oaia

Urmele

Urmele lăsate de oi seamănă cu cele ale căpriorului, sunt puțin mai mari, dar nu sunt ascuțite, ci rotunde.

Excremente

Excrementele de oaie nu sunt atât de uniforme ca la căprior sau cerb. Mărimea boabelor coincide cu mărimea unui excrement de căprior mai mare sau al unui cerb mai mic. Forma boabelor este mult mai neregulată.

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”

Sediu: Târgu Mureș, Str. Crinului nr. 22

Adresă poștală: 540620 Târgu Mureș,
OP. 3 CP. 39, Tel/Fax: + 40 265 264726

www.milvus.ro

Publicație realizată în cadrul proiectului „Educație ecologică în județul Mureș”, finanțat de administrația Fondului de Mediu.

Redactare și text: Kecskés Attila, Papp Judith

Lector de specialitate: Kecskés Attila

Traducere: Papp Judith, Kelemen Katalin

Design și ilustrații : Deák Attila, lanius.ro